

והא אתמר:

הפצימין שהן מחיצות הסוכה מתוכה של סוכה, ולפיכך נפסלה הסוכה.

צג-א א. סוכה שיש לה שתי דפנות, ובדופן שלישית אין בה אלא טפח, הרי זו סוכה כשירה.

אמר ליה רבה בר רב הונן לאביי: וכי לא מצינו מחיצה לאיסור?

ב. סיכך על גבי אכסדרה — מרפסת שאין לה גג, ויש לה שתי דפנות מקבילות במזרח ובמערב, והרי הסוכה עשויה כמבוי מפולש — שיש לה פצימין רחבין טפח [שני עמודים, עמוד בקצהו של כל דופן, אחד בצפון ואחד בדרום], להיות במקום דופן שלישית ודופן רביעית, הרי כשירה הסוכה.

והתניא: בית שהציו מקורה — קירווי ישר [שאינו עשוי באלכסון], ויש לו "פה" — וחציו אינו מקורה — אמרינן: "פי תקרה יורד וסותם", ויש מחיצה בין שני חצאי הבית.

ואילו הוסיף שתי מחיצות מקבילות בפנים הסוכה מעבר לפצימין, והשוה על ידי כך את פצימיה. כלומר: "הוציאן" מחוץ לסוכה שאינן נראין בה, הרי הסוכה פסולה.

ולפיכך: אם היו גפנים כאן, בחצי בית זה, מותר לזרוע כאן בחציו השני, ואפילו בתוך ארבע אמות, כיון שהמחיצה מפסקת.

נמצא, שגרמו המחיצות הנוספות לפסול את הסוכה!

ואילו השוה את קרווי שהאריך התקרה על פני כל הבית אסור לזרוע [אם אין בין הזרעים והכרם ארבע אמות], שהרי אין כאן "פי" תקרה שירד ויסתום.

והרי מחיצה לאיסור?!

אמר ליה אביי לרבא: לדידי [לשיטתי, לקמן דף צה א] אפילו השוה את פצימיה כשירה הסוכה, לפי שבסתם אכסדרה, תחובין קורות לאורכה ורחבה של הסוכה, וחשובין הן כ"פי" תקרה שיורד וסותם, והרי יש לה ארבע מחיצות [שסתם קורות מרובעות הן, ולא עגולות ויש להן "פה"].

אמר ליה אביי: התם, סילוק מחיצות הוא. ססילק "פי" התקרה, ולפיכך נפסלה הסוכה.

ולדידך, דסברת [דף צה א] דלא אמרינן באכסדרה "פי תקרה יורד וסותם" לעשותן דפנות לסוכה, כיון שלא נעשו לשם סוכה, נמי לא תיקשי: לפי שאין כאן "תוספת מחיצות" הגורמות לאיסור, אלא "סילוק מחיצות" היא, שעל ידי המחיצות הנוספות "נסתלקו" המחיצות הקודמות, ונסתלקו

שלה ליה רבא לאביי, ביד רב שמעיה בר זעירא: וכי לא מצינו מחיצה לאיסור?

והתניא: יש במחיצות הכרם, שהן באות כדי להקל, ולגרום היתר. ויש שהן באות להחמיר ולגרום איסור!

כיצד להקל?

כרם הנטוע עד שהוא סמוך ודבוק לעיקר [יסוד] מחיצה, זורע מהעבר השני מעיקר מחיצה ואילך.

שאיילו אין שם מחיצה, מרחיק מן הכרם ארבע אמות וזורע רק לאחריהן.

וזה הוא מחיצות הכרם שהן באות להקל, שלא יצטרך להרחיק.

ולחמיר כיצד?

היה משוך [רחוק] הכרם מן הכותל אפילו אחת עשרה אמה וכל שכן פחות, לא יביא זרע לשם [בין הכרם והכותל, ויתבאר הטעם לקמן].

שאיילמלי אין מחיצה [כותל], מרחיק רק ארבע אמות מן הכרם, וזורע, וזהו מחיצות הכרם להחמיר!

הרי חזינן בהדיא שיש מחיצות להחמיר ולאסור?!

אמר ליה אביי: וליטעמיך — שאתה מקשה מן הדין האמור — עד שאתה מקשה לי מברייטא, אותבן [ראוי לך להקשות עלי] ממתניתין, דאלימא לאקשוויי מיניה טפי מברייטא!

דתנן: קרחת הכרם [כדמפרש ואזיל] —

בית שמאי אומרים: אם היתה רחבה עשרים וארבע אמות יכול לזרוע בתוכה. ובית הלל אומרים: די לה שתהא רחבה שש עשרה אמה!

מחול [סביבות] הכרם [וכדמפרש ואזיל] —

בית שמאי אומרים: אם היה בין הכרם לגדר שש עשרה אמה יכול לזרוע שם. ובית הלל אומרים: בשתיים עשרה אמה סגי.

ומפרשת המשנה: ואיזו היא קרחת הכרם?

כרם הנטוע מארבעה צדדים שחרב [שאין נטוע] אמצעיתו [והוא הדין אם נטוע רק משני צידי הקרחת]!

וסברי בית הלל: אם אין שם שש עשרה אמה ברחבה, לא יביא זרע כלל לשם, משום שארבע אמות סמוך לכרם מכל צד, שהן מיועדות ל"עבודת הכרם" [מקום הנצרך למעבר בקר ועגלות בשעת בצירה ובשעת חרישה], הרי הן בטלות לכרם, וכזורע בתוך הכרם דמי.

ושיעור שדה בפני עצמה שלא תיבטל לכרם שבצדיה אף היא ארבע אמות שהן מקום חשוב, ולפיכך: אם לא נותר בקרחת [מלבד עבודת הכרם] שמונה אמות, מתבטל מחציתו של השדה שהוא פחות מארבע אמות אל הכרם שבצדו, ומחציתו לכרם שבאידך גיסא, ואסור לזרוע שם כלל, דהכל "כרם" מיקרי.

אבל היו שם שש עשרה אמה — נותן לו לכרם בכל צד, ארבע אמות כדי עבודתו של כרם שאינו זורע בו, וזורע את המותר.

ובית שמאי סברי: שיעור שדה שלא תיבטל לכרם שבצדיה הוא שמונה אמות, ולפיכך בעינן עשרים וארבע אמות. שהם: ארבע אמות לכל צד כדי עבודת הכרם, ושש עשרה אמה בינתיים, כדי שלא יתבטל חצי הקרחת שהוא פחות משמונה אמות לצד אחד, וחציו לצד שני.⁽⁴²⁾

אי זו היא מחול הכרם?

סוברים ששיעור "עבודת הכרם" שמונה אמות,

42. ויש אומרים: טעמא דבית שמאי, שהן

ואותן ארבע אמות **דלגבי** [דלהדין] **גדר**, כיון דלא מזדרען [שאינן זורעים שם, מפני שהכותל מתקלקל על ידי המחרישה שמרככת את העפר תחתיו] — אפקורי מפקיר להו "לגבי גדר" [רש"י], ואינן מצטרפין להיחשב שדה בפני עצמה.

ומה שנותר, **דביני ביני**, אי איכא ארבע אמות, **חשיבן** ולא בטלי.

ואי לא — לא **חשיבן**, ובטלי לגבי כרם.

אמר רב יהודה:

א. קיימא לן שמחיצה שאינה עשויה שתי וערב, אלא או שתי [מאונך] לחוד, או ערב [מאוזן] לחוד, מחיצה גרועה היא.

ולפיכך: לא התירו להקיף בהן — כדי לטלטל בתוכן — ככל שירצו.

אלא, אם יחיד בא להקיף, נותנין לו להקיף שטח של "בית סאתיים" [שטח של חמשת אלפים אמה מרובעות] בלבד. ואף אם שני אנשים הם, אין נותנין להם להקיף אלא בית סאתים אחד.

אך אם שלשה הם, נעשו "שיירא" והקילו להקיף בהן כל צרכם, ובלבד שלא יהא בתוך ההיקף בית סאתים שלם שאינו משמש אותם, וכדאמר רב נחמן לעיל דף טז ב.

ב. שלשה אנשים שהיו מהלכין בדרך, והקיפו שלשה קרפיפות במחיצה גרועה [שאינה של שתי וערב] זה בצד זה.

המקום הפנוי שבין הכרם לגדר מסביבו [ומחול היינו סביבות הכרם, מלשון מחולות שרוקדות הנשים סביב]!

וסברי בית הלל: שאם אין שם שתים עשרה אמה מהכרם עד הגדר, לא יביא זרע כלל לשם, שארבע אמות מתוכם, הסמוכים לכרם, שהן כדי "עבודת הכרם" בטלים הם לכרם, ואילו ארבע האמות הסמוכין לגדר יתבאר לקמן הטעם שאין מצטרפין לעשות הנותר שדה בפני עצמה.

וכיון שנותרו, לאחר ניכוי ארבעת האמות הסמוכות לכרם וארבעת האמות הסמוכות לגדר, פחות מארבע אמות, אין הן חשובות להיקרא שדה בפני עצמה, ובטלין לכרם הסמוך להן, ואסור לזורעם!

אבל היו שם שתים עשרה אמה, נותן לו לכרם כדי עבודתו שהוא ארבע אמות, וזורע את המותר. (43)

הרי חזינן, שהמחיצה [הגדר] גורמת איסור. והוי לך לאקשווי ממתניתין?

אלא [המשך דברי אביי הן], ליכא לאקשווי מהאי דינא כלל.

כי התם — גבי כלאים — לאו היינו טעמא שאסור, מפני שהמחיצה גורמת איסור!

אלא היינו טעמא: דכל ארבע אמות דלגבי כרם [אותן ארבע אמות שלצד הכרם] — עבודת הכרם הן, וכיון דצריכין הן לו, הוי כרם עצמו.

43. משנה זו, נתבארה על פי רש"י בריש מכילתין דף ג ב.

ומודו לבית הלל דשיעור "שדה" ארבע אמות.

והיו **שנים החיצוניים** רחבים מן הקרפף האמצעי, ומגופפים [יש להם גיפופין עודפים על פתחם לקטנה].

והאמצעי, קרפף צר הוא, ואינו מגופף אלא פרוץ במילואו מכל צד, לקרפיפות החיצונים.

ויחיד בזה, ויחיד בזה, ויחיד בזה. כלומר: כל אחד מהם דר בקרפף לבדו — נעשו שלשתם כשיירא, ונותנין להן באמצעי כל צורכן, "דאמרינן: דיורי גדולים בקטן" [לשון רש"י], ונמצאו שלשתן דרין באמצעי, ולפיכך האמצעי מצרפן.

ודין הקרפיפות [לדעת רש"י]:

האמצעי — שכאלו יש בו שלשה, שהן שיירא — מותר בהיקף גדול ואפילו יותר מבית סאתים.

ושנים החיצוניים — מותר כל אחד מהם בהיקף עד בית סאתיים.⁽⁴⁴⁾

(ודאי) אבל היה הקרפף האמצעי רחב משניהם, ומגופף משני צדי הפתחים, הפתוחים לשני הקרפיפות הצרות שבצדו, ושנים החיצוניים אינן מגופפין, ופרוצים

במילואם לקרפף האמצעי. ויחיד בזה ויחיד [ב]זה [ויחיד בזה], אין נותנין להם כל צרכן "שהרי אין שלשה דיורין באחד, דדיורי אמצעי בחיצונים, וזיל להכא תרי הוא דאיכא, [וזיל להכא תרי הוא דאיכא], ובאמצעי ליכא אלא חד".

ולפיכך: אין נותנין להם אלא בית שש סאין. דהיינו: בית סאתים לכל קרפף.⁽⁴⁵⁾

איבעיא להו: היה הקרפף האמצעי רחב ומגופף, והחיצונים צרים ואינן מגופפין, והיה אחד בזה [בקרפף חיצוני] ואחד בזה [בקרפף החיצוני השני], ושנים באמצעי — מהו? וכדמפרש ואזיל לבעיה.

מי אמרינן: אי להכא [לאחד מן הקרפיפות הקטים החיצוניים] נפקי אותם שנים שבאמצעי הגדול, תלתא הוּו בחיצוני!

ואי להכא [לקרפף החיצוני השני] נפקי השנים, תלתא הוּו באותו חיצוני, ואם כן שניהם מותרין בהיקף כל צרכן, שחשבינן להו כאילו יצאו שניהם מן הקרפף הגדול, לכל אחד מהקרפיפות הקטנים.

או דילמא, "כולי האי לא מקילינן, דנישדינהו להכא ולהכא".

הטפל להם, אלא שנדון כאילו גררו הקטנה אצלם, ולכך לא דקדק רש"י בדבר. וראה בגאון יעקב, שנתן טעם, מאי שנא, דגבי גט וגבי ציבור אנו אומרים, שאלו שבקטנה כאילו הן בגדולה. ואילו כאן אנו אומרים בהיפוך, שאותן שבגדולה כאילו הן בקטנה, עיין שם. ולא הביא דברי הריטב"א.

45. והוסיף רש"י: שאם יש באמצעי יותר מבית

44. ובריטב"א בריש הסוגיא עמד על כך, דמרש"י כאן נראה שמפרש הא דאמרינן "דיורי גדולה בקטנה", היינו שדריין הן בקטנה. ואילו בתחילת הסוגיא פירש רש"י: שדיורי גדולה "מושלין" בקטנה, ומושכין אותה אצלן. וביאר הריטב"א: "ומסתברא, שהכל ענין אחד. כי הכוונה, שהקטנה נגרת אחריה, וכל שנגררת אחריה, אין יכולין לומר שנדון כאילו הגדולה יצאה לתוך הקטנה ככני בתים היוצאים לחצרם

א. כשם ששתי חצירות שיש מחיצה בגובה צג-ב עשרה טפחים ביניהן, מערבין בני שתי החצירות שני עירובין נפרדים כדי להתיר כל חצר לעצמה, ואין מערבין עירוב אחד להתיר לטלטל מבית שבחצר זו לחצר אחרת. כך, אם היתה קרקעית חצר אחת גבוהה משל חברתה עשרה טפחים מערבין שני עירובין נפרדים, ואין מערבין אחד.

[המקום המוגבה נקרא "גידוד", שהוא לשון "שפה". וכמו שכתב רש"י לעיל דף ו א, כלומר: שפתה גבוהה משל חברתה].

ב. אבל, אם היו החצירות מובדלות זו מזו בגידוד הגבוה **חמשה** טפחים [שהיתה קרקעית אחת החצירות גבוהה חמשה טפחים מזו של חברתה], ונוסף על גבי הגידוד עוד **מחיצה** של **חמשה** טפחים — אין **מצטרפין** גובה הגידוד והמחיצה להשלים לשיעור מחיצה שהוא עשרה טפחים [ויתבאר דין החצירות בסמוך]. **עד שיחא** גובה המחיצה — **או כולו בגידוד, או כולו במחיצה.**

מיתבי לרב חסדא: **שתי חצירות, שהיתה קרקעיתה של חצר זו גבוהה למעלה מקרקעיתה של חצר זו.** והיתה החצר העליונה גבוהה מן התחתונה עשרה טפחים.

או שיש בה בעליונה גידוד חמשה טפחים ומחיצה חמשה טפחים —

ולפיכך אמרינן: כאילו נחלקו השנים שבקרפף הגדול, חד — מן השנים שבאמצעי הגדול — **להכא נפיק,** וחד מן השנים **להכא נפיק,** ונמצא שאין בכל קרפף יותר משנים, ואין נותנין לשנים אלא בית סאתים אחד. (46)

ואם תימצוי לומר: חד להכא נפיק וחד להכא נפיק:

אם שנים בזה בחיצוני הקטן, ושנים בזה בחיצוני הקטן, ואחד באמצעי הגדול — מהו? וכדמפרש ואזיל.

מי אמרינן: **הכא ודאי, אי להכא נפיק תלתא הוו, ואי להכא נפיק תלתא הוו.**

כלומר: הוצא אותו בין לכאן ובין לכאן ויהיה בכל קרפף שלשה, ומקיפין שם כל צרכם. או לכל הפחות הוצא אותו לאחד מן הקרפפות.

או דילמא: אין להוציא אף לאחד מן הקרפפות, כיון דלא ידעינן: כי אימר **להכא נפיק, ואימר להכא נפיק,** הילכך אפילו לחד נמי לא יחבינן כל צרכו.

ומסקינן: **וחלכתא:** בכל בעיין דאיבעיא לן — אזלינן בהו לקולא!

אמר רב חסדא:

אחד מהן מותר בהיקף כל צרכו. היינו משום "דמסתמא הכי ניחא ליה טפי, דליהוי חד להכא וחד להכא, דלא ניהוי אלא תרי בכל חד, דרווח להו לתשמישתייהו, מלמיהוי תלתא בחד, ובאינך לא ניהוי אלא חד".

סאתים שהיא רשות האסורה בטלטול, ממילא נאסרו כל הקרפפות, שהרי פרוצים הם במילואם לרשות האסורה.

46. וביאר רש"י: הא דלא אמרינן דלכל הפחות נישדי השנים בתר אחד מן הקרפפות, ויהיה